

Změna pravidel poskytování státní podpory v důsledku pandemie onemocnění covid-19

Vybraná témata č. 23/2020
květen 2020
autor: Šimon Úradník, Miroslav Jakab

VYBRANÁ TÉMATA

Obsah:

ÚVOD	4
POJEM STÁTNÍ PODPORY PODLE SFEU.....	4
VÝJIMKY ZE ZÁKAZU STÁTNÍCH PODPOR.....	5
JAK LZE REALIZOVAT LEGÁLNÍ STÁTNÍ PODPORU.....	5
SOUČASNÁ MIMOŘÁDNÁ OPATŘENÍ V OBLASTI STÁTNÍCH PODPOR.....	6
MOŽNOSTI DOSAVADNÍCH PRAVIDEL ...	6
DOČASNÝ RÁMEC	7
<i>Přímé granty, vratné zálohy a daňové zvýhodnění.....</i>	8
<i>Podpora ve formě záruk za úvěry.....</i>	8
<i>Subvence úrokových sazeb pro úvěry</i>	8
<i>Krátkodobé pojištění vývozních úvěrů</i>	8
<i>Podpora na výzkum a vývoj zaměřený na covid-19</i>	9
<i>Podpora infrastruktur testování a rozšiřování výroby</i>	9
<i>Odklady daní a příspěvků na sociální zabezpečení.....</i>	9
<i>Subvence mzdových nákladů .</i>	9
POVOLENÉ REŽIMY PODPOR ZAVEDENÉ V ČESKÉ REPUBLICE	9
PROGRAM „TECHNOLOGIE COVID-19“	9
ZÁRUKY PRO ÚVĚRY VELKÝCH PODNIKŮ V OBLASTI EXPORTU	10
JINÉ STÁTNÍ PODPORY.....	10
ZÁVĚR	11

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: VYBRANÁ TÉMATA
Název: Změna pravidel poskytování státní podpory v důsledku pandemie onemocnění covid-19	Typ edice: online, ISSN 2533-414X
Autoři: Úradník, Š.; Jakab, M.	URL:
Číslo: Vybraná témata č. 23/2020	První vydání edice:
Datum: květen 2020	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: státní podpora; covid-19; podpora podnikání; EU	Zaměření: aktuální témata relevantní pro činnost Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí / Abstract**Změna pravidel poskytování státní podpory v důsledku pandemie onemocnění covid-19**

Práce popisuje rámec státních podpor a jeho dočasnou proměnu v reakci na pandemii onemocnění covid-19. Zatímco členské státy obecně nemohou bez dalšího zvýhodňovat konkrétní podniky nebo skupiny podniků, existují situace, za kterých je takovýto postup přijatelný. Jednak mohou členské státy přijmout plošná opatření, která nespádají pod pravidla státních podpor díky své obecnosti, jednak mohou využít jedné z výjimek podle Smlouvy o fungování Evropské unie. V tomto smyslu unijní právo doposud umožňovalo poskytování podpor za určitých mimořádných okolností, nad rámec tohoto však Evropská komise zavedla „Dočasný rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství při stávajícím šíření koronavirové nákazy COVID-19“, který má umožnit členským státům přijetí rychlejších a účinnějších opatření ke zmírnění socioekonomických dopadů pandemie. Česká republika tohoto rámce k počátku května 2020 zatím úspěšně využila v případě schématu investiční podpory „Technologie COVID-19“, který má malým a středním podnikům usnadnit výrobu vybavení potřebného k prevenci, léčbě a kontrole onemocnění covid-19, a programu státních záruk na úvěry velkým podnikům podílejícím se na exportu.

The Change in the Rules Governing State Aid Adopted in Reaction to the COVID-19 Outbreak

Keywords: state aid; COVID-19; support of entrepreneurs; EU

The study describes the legal framework of state aid rules and its temporary adjustment in reaction to the COVID-19 outbreak. While Member States generally cannot favour particular undertakings or groups of undertakings, there are situations when such measures are acceptable. First, Member States can adopt generally applicable rules that do not constitute state aid because they do not apply selectively. Second, the Member States may take advantage of one of the exceptions to state aid rules provided for in the Treaty on the Functioning of the European Union. In this sense, Union law has already allowed state aid under certain exceptional circumstances. Recently, the European Commission has further introduced the “Temporary Framework for State Aid Measures to Support the Economy in the Current COVID-19 Outbreak” that should allow Member States to respond more quickly and effectively to current situation. By early May, the Czech Republic has successfully made use of the new Temporary Framework to adopt a scheme of investment aid called “Technology COVID-19” and a scheme of loan guarantees for large undertakings in the export industry. The goal of the scheme is to support small and medium enterprises in the production of goods necessary for the prevention, treatment and control of COVID-19.

Obsah

ÚVOD.....	4
POJEM STÁTNÍ PODPORY PODLE SFEU.....	4
VÝJIMKY ZE ZÁKAZU STÁTNÍCH PODPOR.....	5
JAK LZE REALIZOVAT LEGÁLNÍ STÁTNÍ PODPORU.....	5
SOUČASNÁ MIMOŘÁDNÁ OPATŘENÍ V OBLASTI STÁTNÍCH PODPOR.....	6
MOŽNOSTI DOSAVADNÍCH PRAVIDEL.....	6
DOČASNÝ RÁMEC.....	7
Přímé granty, vratné zálohy a daňové zvýhodnění.....	8
Podpora ve formě záruk za úvěry.....	8
Subvence úrokových sazeb pro úvěry.....	8
Krátkodobé pojištění vývozních úvěrů.....	8
Podpora na výzkum a vývoj zaměřený na covid-19.....	9

Podpora infrastruktur testování a rozšiřování výroby	9
Odklady daní a příspěvků na sociální zabezpečení	9
Subvence mzdových nákladů	9
POVOLENÉ REŽIMY PODPOR ZAVEDENÉ V ČESKÉ REPUBLICE.....	9
PROGRAM „TECHNOLOGIE COVID-19“	9
ZÁRUKY PRO ÚVĚRY VELKÝCH PODNIKŮ V OBLASTI EXPORTU.....	10
JINÉ STÁTNÍ PODPORY.....	10
ZÁVĚR.....	11

Úvod

Jedním z důsledků ochranných opatření zavedených z důvodu probíhající pandemie je značný dopad na ekonomiky členských států EU. Členské státy EU včetně České republiky proto zavádí celou řadu opatření, která mají pomoci ekonomiku jako celek nebo její jednotlivé segmenty podpořit.¹

Tato opatření však musí být v souladu s pravidly státních podpor. Smyslem těchto pravidel je za běžných okolností především zachování fungujícího vnitřního trhu Evropské unie, aby členské státy nemohly zvýhodňovat vlastní podniky vůči zahraniční konkurenci, respektive motivace členských států k efektivnímu užívání veřejných prostředků.² Od března tohoto roku ale Evropská komise (dále též „Komise“) zavedla zvláštní dočasný rámec k umožnění státních podpor přispívajících k zachování a obnově ekonomiky v návaznosti na pandemii onemocnění covid-19. Tato práce krátce shrnuje pojem pravidel státních podpor a režim jejich uplatnění a posléze přistupuje k možnostem nového rámce státních podpor a režimů odsouhlasených a notifikovaných v případě České republiky.

Pojem státní podpory podle SFEU

Problematiku státních podpor v evropském primárním právu upravují čl. 107 až 109 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) a nařízení Rady č. 2015/1589.³ Podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků jsou neslučitelné s vnitřním trhem, pokud narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, je-li naplněna podmínka, že ovlivňují obchod mezi členskými státy (čl. 107 odst. 1 SFEU). Za státní podporu je tak považováno (1.) poskytnutí výhody (2.) podniku (3.) státem nebo skrze prostředky státu, které je (4.) selektivní, (5.) je způsobilé narušit hospodářskou soutěž a (6.) ovlivňuje obchod mezi členskými státy.⁴

Pojem státních podpor je široký. Nespadá pod něj jen pozitivní plnění ve formě subvencí, ale i státní intervence zmírňující břemena, která jsou běžně zahrnuta do rozpočtu podniků, a které tak, aniž by se jednalo o subvence v přesném slova smyslu, mají stejný charakter a účinek jako ony.⁵

¹ Srov. např. práci Parlamentního institutu na toto téma SMETANKOVÁ, D., KRČEK, T., TETOUROVÁ, E., KRAUSOVÁ, M., VLNA, J. *Přehled opatření na zmírnění socioekonomických dopadů koronavirové nákazy covid-19* [online]. Praha: Parlamentní institut, 2020 [cit. 4. 5. 2020]. Dostupné [zde](#).

² SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Modernizace státní podpory v EU, COM/2012/0209 v konečném znění, bod 11. Dostupné [zde](#).

³ Nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. L 248, 24.9.2015, s. 9-29. Dostupné [zde](#).

⁴ K tomu srov. zejména KELLERBAUER, Manuel, Marcus KLAMERT a Jonathan TOMKIN, ed. *The EU Treaties and Charter of fundamental rights: a commentary*. New York, NY: Oxford University Press, 2019, s. 1111 a násl. ISBN 978-0-19-879456-1.

⁵ Věc C-328/99, Itálie a SIM 2 Multimédia, ECLI:EU:C:2003:252, bod 35

Obecně se pak zvýhodnění zakládající podporu posuzuje podle kritéria subjektu v tržním hospodářství, na základě kterého je třeba za podporu považovat transakci veřejnoprávního subjektu, která by neodpovídala běžným tržním podmínkám.⁶

Na okraj je vhodné zmínit, že dotyčné opatření musí být selektivní a nikoli plošné a obecné, aby se mohlo jednat o státní podporu. Existuje řada kritérií, která mohou založit selektivitu, takto například Komise ve svých materiálech rozlišuje selektivitu věcnou a regionální.⁷

Výjimky ze zákazu státních podpor

Bezpodmínečný zákaz státních podpor by vylučoval většinu zásahů ze strany členských států, které by mohly ovlivnit hospodářskou soutěž. Jejich dosah je však i za normálních okolností omezen řadou výjimek předvídaných v čl. 93, 106 a 107 odst. 2 a 3 SFEU. Dále budou popsány obecné výjimky podle čl. 107 SFEU, zbývající ustanovení obsahují zvláštní pravidla týkající se koordinace dopravy (čl. 93 SFEU) a veřejných podniků, resp. podniků pověřených poskytováním služeb obecného zájmu (čl. 106 SFEU).

Podpory v režimu čl. 107 odst. 2 SFEU se vyznačují tím, že ve vymezení rozsahu těchto výjimek Komise nemá žádnou diskreci. Jakožto výjimky z obecného pravidla je však třeba vykládat je restriktivně.⁸ Mezi v současné době relevantní výjimky podle tohoto článku patří podpory určené k náhradě škod způsobených přírodními pohromami nebo jinými mimořádnými událostmi (čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU).

Čl. 107 odst. 3 SFEU obsahuje další výjimky, při jejichž aplikaci Komise diskreci má. Z toho důvodu Komise vydává nezávazné dokumenty, které mají vysvětlovat principy posuzování těchto podpor obecně i na úrovni sektorů.⁹ Mezi v současnosti relevantní výjimky podle tohoto ustanovení patří například podpory k uskutečnění významného projektu společného evropského zájmu nebo nápravě vážné poruchy v hospodářství (čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU), podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností (čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU) nebo oblastí nebo podpory v oblasti kultury (čl. 107 odst. 3 písm. d) SFEU). Tento seznam ale není vyčerpávající a může být Radou na návrh Komise rozšířen.

Jak lze realizovat legální státní podporu

Realizace státních podpor je upravena v čl. 108 odst. 3 SFEU a blíže pak v nařízení Rady č. 2015/1589 (dále jen „nařízení Rady“).¹⁰ Smyslem pravidel realizace státních podpor je, aby Komise byla včas informována o poskytnutí zamýšlených podpor či úpravy stávajících státních podpor a mohla zamezit těm, které by byly neslučitelné s vnitřním trhem.

Členský stát, který hodlá zavést novou podporu, musí Komisi s dostatečným časovým předstihem oznámit (notifikovat) všechny plány na poskytnutí nové podpory (čl. 2 odst. 1 nařízení Rady). Členský stát musí v notifikaci poskytnout Komisi všechny nezbytné informace pro posouzení legality státní podpory (čl. 2 odst. 2 nařízení Rady), respektive vyhovět její případné žádosti o dodatečné informace (čl. 5 nařízení Rady).

⁶ Srov. Sdělení Komise o pojmu státní podpora uvedeném v čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie. C/2016/2946. Úř. věst. C 262, 19.7.2016, s. 1—50, bod 74. Dostupné [zde](#).

⁷ Ibid., bod 119.

⁸ KELLERBAUER, Manuel, Marcus KLAMERT a Jonathan TOMKIN, ed. *The EU Treaties and Charter of fundamental rights: a commentary*. New York, NY: Oxford University Press, 2019, s. 1149. ISBN 978-0-19-879456-1.

⁹ Ibid., s. 1158.

¹⁰ Nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie (Text s významem pro EHP) Úř. věst. L 248, 24.9.2015, s. 9-29. Dostupné [zde](#).

K realizaci státní podpory mohou členské státy přistoupit až poté, co Komise vydá rozhodnutí v dané věci. Je-li státní podpora vyplacena členským státem dříve, jde o tzv. protiprávní podporu (čl. 1 písm. f) nařízení Rady). Takovýto postup může vést k příkazu k pozastavení nebo prozatímnímu navrácení takovéto podpory (čl. 13 nařízení Rady) a v krajním případě až k žalobě před Soudním dvorem EU (čl. 14 nařízení Rady).

Při posuzování notifikovaných podpor Komise nejprve přistupuje k předběžnému posouzení, které je zakončeno rozhodnutím, jenž může mít jednu ze tří forem. Buďto Komise shledá, že

- oznámené opatření není státní podporou (čl. 4 odst. 2 nařízení Rady),
- státní podporou je, avšak nejsou pochybnosti, že by oznámené opatření nebylo v rozporu s pravidly vnitřního trhu (čl. 4 odst. 3 nařízení Rady), nebo
- existují pochybnosti o slučitelnosti s pravidly vnitřního trhu a v tomto případě Komise zahájí formální šetření podle čl. 108 odst. 2 SFEU (čl. 4 odst. 4 nařízení Rady), takovéto řízení obnáší důslednější přezkum notifikovaných podpor a dává Komisi větší prostor pro jednání o konkrétní podobě plánované podpory (čl. 6 a násl. nařízení Rady).

Komise musí vydat rozhodnutí ve lhůtě 2 měsíců, pokud však rozhodnutí vydáno není, považuje se souhlas Komise se státní podporou za udělený. Členský stát pak může takovou podporu provést, oznámí-li to Komisi a Komise v návaznosti na toto oznámení nevydá rozhodnutí do 15 pracovních dnů od jeho obdržení (čl. 4 odst. 6 nařízení Rady).

Současná mimořádná opatření v oblasti státních podpor

Státní podpory jsou jednou z řady oblastí, ve který EU podniká kroky ke zmírnění socioekonomických dopadů nákazy covid-19. Je jedním z nástrojů jmenovaných v obecném sdělení Komise k této problematice¹¹. Vedle změn v pravidlech státních podpor si Komise stanovila za cíl přispět ke koordinaci a solidaritě v rámci jednotného trhu, aktivovat rozpočet EU a Evropské investiční banky a využít flexibility evropského fiskálního rámce. Uvolnění pravidel státní podpory podle Komise mj. reaguje na skutečnost, že rozpočet EU samotný nemůže stačit k reakci na ekonomické dopady pandemie. Níže následuje obecný popis dosavadních a nových pravidel státní podpory a jejich použitelnosti v reakci na probíhající pandemii, Komise rovněž vede aktualizovaný seznam podpor povolených v souvislosti s pandemií covid-19.¹²

Možnosti dosavadních pravidel¹³

Komise jednak uvádí způsoby, kterými lze reagovat již v rámci dosavadních pravidel. Těmi jsou:

- Opatření, která nepředstavují státní podporu. Jde zpravidla o plošná opatření jako mzdové dotace nebo pozastavení plateb daně, která nepředstavují podporu, protože nejsou selektivní. Do této kategorie dále spadají i opatření, která poskytují podporu přímo spotřebitelům, protože jejich adresátem nejsou podniky ve smyslu čl. 107 SFEU.
- Podle čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU (náhrada škod způsobených mimořádnými událostmi) mohou členské státy se souhlasem Komise nahradit podnikům škody způsobené mimořádnými událostmi, mezi které spadá i pandemie covid-19. Komise jako příklad uvádí opatření, která nahrazují škody vzniklé subjektům v obzvláště zasažených odvětvích, jako

¹¹ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANCE A EUROSUPINĚ Koordinovaná ekonomická reakce na koronavirovou nákazu COVID-19, COM/2020/112 final. Dostupné [zde](#).

¹² Dostupný [zde](#).

¹³ Základním zdrojem pro tuto kapitolu je výše citované sdělení o koordinované ekonomické reakci na koronavirovou nákazu COVID-19, COM/2020/112 final.

je cestovní ruch nebo pohostinství. Mezi tato opatření spadá například Komisí schválená podpora poskytovaná Švédskem organizátorům kulturních akcí poškozeným v důsledku nastalé pandemie. Podle tohoto režimu mohou organizátoři dosáhnout náhrady vzniklých škod až do výše 75 % uniklých výnosů.¹⁴

- Podle čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU (usnadnění rozvoje hospodářských činností nebo oblastí) mohou členské státy se souhlasem Komise poskytnout likviditu (zpravidla půjčky o úvěry se státní garancí nebo jiným zvýhodněním) podnikům, které čelí úpadku v důsledku pandemie covid-19. Jde o podporu poskytovanou v souladu se zvláštním sdělením Komise,¹⁵ která může zahrnovat předpokládané provozní potřeby ohroženého podniku až na šest měsíců.
- Členským státům zůstává nadále otevřená i možnost poskytovat podporu, kterou se Komise nebude zabývat z důvodu její zanedbatelnosti (podpora *de minimis*). V tomto smyslu jsou z přezkumu vyňaty granty do výše 200 000 eur po dobu tří let ve většině odvětví.¹⁶
- Zvláštní pravidla platí v případě tzv. „blokových výjimek.“ Obecné nařízení o blokových výjimkách stanovuje podmínky, za kterých mohou členské státy zavést určité druhy podpory okamžitě bez potřeby předchozí notifikace.¹⁷

Jako možná výjimka uplatnitelná na státní podpory reagující na covid-19 byl uveden i čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU (uskutečnění významného projektu evropského zájmu nebo náprava vážné poruchy v hospodářství členského státu). Komise v březnu 2020 umožnila v obecné rovině použití této podpory Itálii s přihlédnutím k tamní ekonomické situaci, ale zároveň přijala zvláštní sdělení o dočasném rámci na podporu hospodářství při stávajícím šíření koronavirové nákazy.

Dočasný rámec

Komise přijala první sdělení o dočasném rámci pro poskytování podpor 19. března 2020 (dále též „sdělení“),¹⁸ a následně rozšířila jeho působnost dne 3. dubna 2020.¹⁹ Komise v tomto sdělení vymezuje varianty státních podpor, které bude považovat za slučitelné s vnitřním trhem a nápomocné k řešení současných i očekávatelných hospodářských potíží členských států, respektive k účinnější reakci na probíhající pandemii.²⁰ V souvislosti s úpravou pravidel státních podpor Komise rovněž zdůrazňuje potřebu postupovat rychle.²¹

Komise v tomto sdělení stanovuje nad rámec výše zmíněných obecných opatření nový rámec pro realizaci podpor v souladu s výjimkami podle čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU (uskutečnění významného projektu evropského zájmu nebo náprava vážné poruchy v hospodářství členského

¹⁴ Srov. tiskovou zprávu Komise ze dne 22. dubna 2020, dostupnou [zde](#).

¹⁵ Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci nefinančních podniků v obtížích. Úř. věst. C 249, 31.7.2014, s. 1-28. Dostupné [zde](#).

¹⁶ Přísnější úprava platí pro sektory silniční nákladní dopravy, zemědělství a rybolovu. Srov. nařízení Komise (EU) č. 1407/2013 ze dne 18. prosince 2013 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu *de minimis*. Úř. věst. L 352, 24.12.2013, s. 1-8. Dostupné [zde](#).

¹⁷ Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem Text s významem pro EHP. Úř. věst. L 187, 26.6.2014, s. 1-78. Dostupné [zde](#).

¹⁸ Sdělení Komise Dočasný rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství při stávajícím šíření koronavirové nákazy COVID-19 2020/C 91 I/01. C/2020/1863. Úř. věst. C 91, 20.3.2020, s. 1-9. Dostupné [zde](#).

¹⁹ Sdělení Komise Změna dočasného rámce pro opatření státní podpory na podporu hospodářství při stávajícím šíření koronavirové nákazy COVID-19 2020/C 112 I/01. C/2020/2215. Úř. věst. C 112, 4.4.2020, s. 1-9. Dostupné [zde](#).

²⁰ Neoficiální konsolidované znění sdělení o dočasném rámci je dostupné [zde](#).

²¹ Srov. tisková zpráva Komise ze dne 3. dubna 2020. Dostupná [zde](#).

státu) a čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU (usnadnění rozvoje hospodářských činností nebo oblastí). Základním kritériem platným pro celý rámec je ovšem jeho *dočasnost*, řada podpor podle citovaného sdělení by měla být uskutečněna do 31. prosince 2020. Komise v obecné rovině dále zdůrazňuje, že sdělením předvídaná opatření státní podpory týkající se úvěrů a podobných opatření na podporu likvidity mohou být realizována přímo nebo skrze banky a jiné finanční instituce v daném členském státě. Jejich prvotním účelem není podpora finančních institucí jako takových, na jejichž případnou podporu se vztahují zvláštní pravidla (bod 6 sdělení). Jsou-li finanční instituce zapojeny do takovýchto režimů podpor, měly by v co největší míře přenést výhody státních garancí a zvýhodnění na koncové adresáty podpor (bod 31 sdělení).

Podpory předvídané sdělením lze v zásadě kumulovat, nejde-li o kumulaci přímých grantů, záloh a daňových výhod v kombinaci s úvěrovými zárukami k zajištění přístupu podniků k likviditě nebo kumulace podpor na výzkum, testování a výrobu, týkají-li se jedněch způsobilých nákladů (bod 20 sdělení).

Níže následuje výčet opatření předvídaných Komisí ke dni 4. května 2020. Je však na místě upozornit, že dočasný rámec pro podpory se neustále vyvíjí. Komise i nadále konzultuje s členskými státy jeho případné rozšíření.²² Lze tedy očekávat, že rámec se bude i nadále měnit.

Přímé granty, vratné zálohy a daňové zvýhodnění

Členské státy mohou tímto způsobem poskytnout podporu podnikům, které se potýkají s náhlým nedostatkem likvidity na základě čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU a za splnění specifitějších podmínek i na základě čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU, zpravidla budou-li poskytnuty do 31. prosince 2020 (body 21 až 23a sdělení).

Podpora ve formě záruk za úvěry

V případě náhlého nedostatku likvidity v případě podniků lze dále poskytovat podnikům veřejné úvěrové záruky. Komise bude tyto záruky považovat za slučitelné s vnitřním trhem na základě čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU, pokud budou poskytnuty do 31. prosince 2020 a budou splňovat další vymezené parametry (body 24 a násl. sdělení).

Subvence úrokových sazeb pro úvěry

K řešení potíží s likviditou mohou členské státy rovněž subvencovat úrokové sazby úvěrů pro investiční potřeby a potřeby pracovního kapitálu poskytovaných těmto podnikům. Podmínky čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU podle Komise podpory v této kategorii splní, budou-li mj. smlouvy o příslušných úvěrech podepsány do 31. prosince 2020 a celková částka úvěrů na příjemce nepřekročí stanovené hodnoty s ohledem na dobu jejich splatnosti (body 26 a násl. sdělení).

Krátkodobé pojištění vývozních úvěrů

Komise ve svých dosavadních nezávazných dokumentech odmítala umožnit státní podporu pro pojištění vývozních úvěrů, co se týče obchodovatelných rizik.²³ Současná kapacita soukromého pojištění však zřejmě není dostatečná ve světle současných podmínek v oblasti mezinárodního obchodu. Komise tak bude do 31. prosince 2020 považovat všechna obchodní a politická rizika spojená s vývozem do vymezených zemí za neobchodovatelná, aby umožnila státní podporu v této oblasti (body 32 a 33 sdělení).

²² Srov. tiskovou zprávu Komise ze dne 9. dubna 2020 dostupnou [zde](#).

²³ Sdělení Komise členským státům o uplatňování článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na krátkodobé pojištění vývozních úvěrů. Úř. věst. C 392, 19.12.2012, s. 1-7. Dostupné [zde](#).

Podpora na výzkum a vývoj zaměřený na covid-19

Komise bude nad rámec dosavadních opatření na podporu vědy a výzkumu podle čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU nově umožňovat i další podporu na pokrytí až 100 % způsobilých nákladů výzkumu zaměřeného na covid-19, bude-li mj. poskytnuta ve formě grantů, záloh nebo daňových zvýhodnění do 31. prosince 2020 a příjemce podpory bude výsledky podpořeného výzkumu poskytovat subjektům z Evropského hospodářského prostoru na základě nevýhradní licence za nediskriminačních tržních podmínek (body 34 a násl. sdělení).

Podpora infrastruktur testování a rozšiřování výroby

Komise bude rovněž nad rámec současných pravidel čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU podporovat infrastruktury výroby a testování týkající se reakce na šíření onemocnění covid-19. Tyto podpory mohou pokrýt až 75 % způsobilých nákladů projektu a musí být poskytnuty ve formě grantu, daňového zvýhodnění nebo vratné zálohy do 31. prosince 2020. Mezi kritéria patří rychlé dokončení podporovaného projektu, projekty mají být realizovány do 6 měsíců od poskytnutí podpory. Služby poskytované podpořenými infrastrukturami pak musí být účtovány za tržní ceny (body 36 a 37 sdělení).

Odklady daní a příspěvků na sociální zabezpečení

Budou-li odklady povinných odvodů podniků plošné povahy, nepůjde o státní podporu (srov. výše). Komise však bude na základě čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU umožňovat selektivní podpory poskytované podnikům zvláště zasaženým probíhající pandemií, budou-li mj. poskytnuty do 31. prosince 2020 a odklad nepotrvá déle než do 31. prosince 2022 (body 40 a 41 sdělení).

Subvence mzdových nákladů

I v tomto případě nepůjde o podporu, bude-li stát subvencovat mzdové náklady plošně. Bude-li však např. podporovat pouze podniky v nejhůře zasažených odvětvích, bude Komise považovat podporu za slučitelnou s vnitřním trhem na základě čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU, pokud subvence, mezi jinými kritérii, bude sledovat zabránění nárůstu nezaměstnanosti, nepotrvá déle než 12 měsíců a nepřesáhne 80 % měsíční (super)hrubé mzdy zahrnující příspěvky zaměstnavatele na sociální zabezpečení.

Komise očekává, že členské státy budou informace o jednotlivých podporách transparentně zveřejňovat (bod 44 sdělení), předkládat jí výroční zprávy (bod 45 sdělení) a tyto podpory podrobně evidovat (bod 47 sdělení). Komise hodlá tento mimořádný režim uplatňovat do 31. prosince 2020, ale s odkazem na proměnlivost současné situace si vyhrazuje možnost přezkoumat sdělení již před tímto datem (bod 49 sdělení).

Povolené režimy podpor zavedené v České republice

Internetová prezentace Komise ke dni 5. května 2020 uvádí tři rozhodnutí, kterými vyhověla Českou republikou notifikovaným státním podporám. Ve dvou případech se jedná o program investiční státní podpory „Technologie COVID-19“ pro malé a střední podniky spadající pod výjimku podle čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU (usnadnění rozvoje hospodářských činností nebo oblastí). Ve třetím případě jde o systém vývozních záruk pro velké podniky spravovaný českou Exportní garanční a pojišťovací společností (dále jen „EGAP“), který spadá pod výjimku podle čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU.

Program „Technologie COVID-19“

Jde o grantový program, který má malým a středním podnikům usnadnit výrobu produktů potřebných pro boj s pandemií onemocnění covid-19, jako jsou medikamenty, lékařské vybavení,

farmaceutické látky a pro ně potřebné suroviny, lékařské přístroje, dezinfekce ale i nástroje pro shromažďování a zpracování dat. Podpora může pokrýt až 50 % způsobilých nákladů a podpořené projekty musí být dokončeny do 6 měsíců od poskytnutí podpory. V rámci tohoto režimu podpory může být rozdělena až 1 miliarda Kč.²⁴

Uvedená podpora byla Komisi notifikována poprvé dne 6. dubna 2020 a následně znovu v rozšířené variantě dne 17. dubna 2020. Rozdíl mezi těmito dvěma verzemi spočívá v tom, že původně notifikovaná podpora se vztahovala pouze na malé a střední podniky z vymezených odvětví určených podle kategorií NACE, zatímco v novém režimu se o podporu může ucházet malý a střední podnik z jakéhokoli odvětví.

Komise po analýze notifikovaných režimů dospěla k závěru, že jde o podporu infrastruktury testování a rozšiřování výroby, která spadá pod body 36 a 37 sdělení o dočasném rámci pro poskytování podpor, a v tomto smyslu přijala dne 14. dubna 2020 rozhodnutí nevznést vůči notifikovanému režimu námitky.²⁵ Tento závěr potvrdila dne 21. dubna 2020 i pro rozšířenou variantu režimu podpor, protože sdělení o dočasném rámci pro poskytování podpor samo žádné omezení na základě odvětví pro tento typ podpor nezavádí.²⁶

Záruky pro úvěry velkých podniků v oblasti exportu

Jedná se o státní podporu ve formě záruk za úvěry v celkové výši cca. 142 miliard Kč. Dosáhnou na ni velké podniky, pokud objem jejich exportů dosáhne alespoň 20% podílu na jejich tržbách z prodeje zboží a služeb za rok 2019. Cílem tohoto režimu podpory je zajistit dostatek likvidity pro tyto podniky, jejichž příjmy z exportu mohou být zasaženy mj. částečným uzavřením hranic.²⁷

Komise tento režim podpory povolila s odůvodněním, že splňuje podmínky dočasného rámce. Tento závěr odůvodnila mj. s odkazem na skutečnost, že záruky mají být poskytovány na časově omezené investiční úvěry a úvěry na pracovní kapitál s omezenou splatností a objemem, že stát ponese riziko v maximální výši 80 % a banky a finanční instituce by podle tohoto režimu měly účinně přenášet výhody plynoucí ze státní podpory na její určené příjemce. Přitom je podle Komise tento režim vhodný, nezbytný a přiměřený k napravení vážné poruchy českého hospodářství v souladu s čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU.²⁸

Jiné státní podpory

Výčet výše není vyčerpávající, protože zahrnuje pouze rozhodnutí o povolení státní podpory reagující na pandemii covid-19 zveřejněná Komisí. Některé režimy podpor však není třeba notifikovat (srov. výše),²⁹ nebo se nachází ve fázi přípravy notifikace nebo přezkumu ze strany Komise.

Notifikace režimů podpory reagujících na pandemii onemocnění covid-19 jsou připravovány Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže ve spolupráci s příslušnými resorty a aktuální informace o notifikovaných opatřeních a jejich případném povolení ze strany Komise jsou dostupné na jeho internetové prezentaci.³⁰

²⁴ Srov. tiskovou zprávu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 15. dubna 2020. Dostupná [zde](#).

²⁵ Rozhodnutí Komise ze dne 14. dubna 2020, C(2020) 2394 v konečném znění. Dostupné [zde](#).

²⁶ Rozhodnutí Komise ze dne 21. dubna 2020, C(2020) 2632 v konečném znění. Dostupné [zde](#).

²⁷ Tisková zpráva Ministerstva financí ze dne 1. dubna 2020. Dostupná [zde](#).

²⁸ Srov. tiskovou zprávu Komise ze dne 5. května 2020. Dostupná [zde](#).

²⁹ Srov. například (v současnosti pozastavený) program bezúročných úvěrů „Úvěr COVID“.

³⁰ Dostupná [zde](#).

Závěr

Pravidla státních podpor představují určité omezení, co se týče možných nástrojů zmírnění socioekonomických dopadů probíhající pandemie. Nově zavedený a aktualizovaný dočasný rámec však v kombinaci s dosavadními pravidly představuje relativně rychlý mechanismus schvalování státních podpor reagujících na pandemii, který Komise hodlá průběžně aktualizovat v návaznosti na nové poznatky a vývoj situace. České republice byly zatím v novém režimu dočasného rámce povoleny dva režimy podpory. Jednak jde o schéma investiční státní podpory „Technologie COVID-19“, které má podpořit malé a střední podniky v produkci vybavení potřebného pro prevenci, léčbu a kontrolu onemocnění covid-19, jednak jde o státní záruky pro úvěry velkým podnikům podílejícím se na exportu, který byl zasažen stávajícími ochrannými opatřeními.